

3. Милосердна І.М. Інформаційна безпека як елемент національної безпеки: теоретичний вимір та особливості впровадження / І.М. Милосердна // *Політикус* : наук. журнал. 2024. № 4. С. 179-185. URL: http://politicus.od.ua/4_2024/28.pdf

4. Посібник з протидії дезінформації. URL: <https://cpd.gov.ua/announcement/posibnyk-z-protydyiy-dezinformacziyi/>

Пендюра Максим Миколайович,
завідувач кафедри теорії, історії та
філософії права навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Пилипенко Вікторія Вікторівна,
доцент кафедри теорії, історії та
філософії права навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат історичних наук, доцент

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МЕДІАГРАМОТНОСТІ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах війни інформація є зброєю, яку у вигляді фейків, дезінформації, маніпуляцій використовують для морального та психологічного придушення опору населення. За результатами проведеного протягом травня-червня 2024 року на замовлення Громадянської мережі ОПОРА опитування, було встановлено, що 73,4% українців використовують соцмережі як джерело новин. Серед них найпопулярніші – Telegram (78.1%), YouTube (59.5%) та Facebook (44.6%) [1]. Виходячи з такої популярності заявлених соцмереж й не представленого в опитуванні, але стрімко набираючого темпи популярності ТікТок, юристи, особливо початківці, намагаються зайняти серед них свою нішу. Дедалі частіше можна зустріти коментарі юристів з приводу тієї чи іншої урядової ініціативи, законопроєкту або оголошення правової оцінки проведеним заходам. З одного боку така доступність покращує правову обізнаність населення, а з іншого, юрист сам того не усвідомлюючи, стає популяризатором фейків та неправдивих новин. Останнє особливо стосується численних коментарів щодо заявлених законопроєктів, які ще навіть не пройшли перше читання. Ось чому сьогодні загострилася проблема формування в юристів навичок медіаграмотності та основ критичного мислення під час їх професійної підготовки та перепідготовки.

Медіаграмотність являє собою сукупність мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створюванню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування медіа в суспільстві. Іншими

словами медіаграмотність полягає у формуванні критичного ставлення до отриманої інформації, виробляє уміння захисту персональних даних та дотримання інформаційної гігієни.

Головною метою медіаграмотності юриста є вироблення в нього медіаімунітету, що містить баланс між свободою слова, вільним доступом до інформації та дотриманням прав людини, стандартів професійної етики й норм стосовно захисту та не розголошення інформації. Про першочерговість включення в освітній процес настанов щодо поведінки юристів в соціальних мережах, які відповідатимуть правилам професійної етики та морально-етичним нормам, наголошується в прийнятих 2014 році Міжнародних принципах поведінки в соціальних мережах для юридичних професій. Прийняття міжнародного стандарту вказує на наявність вкрай важливої потреби захисту професійних прав юристів у віртуальному просторі, адже соціальні медіа слугують майданчиком, завдяки якому, зокрема, правники можуть сприяти здійсненню ефективного правосуддя шляхом залучення до обговорення широких верств населення. Соціальні медіа надають доступ до безмежної аудиторії та відкривають нові інструменти, такі як моніторинг правових змін у режимі реального часу та можливість їх обговорення з колегами в усьому світі. Ці ж якості також вказують на те, що соціальні медіа можуть бути використані неналежним чином, що може нести за собою дисциплінарну відповідальність [2]. Тож потрібно студентів спеціальності «Право» вчити використовувати соціальні медіа так, щоб це не шкодило професійним зобов'язанням юриста та, у більш ширшому сенсі, здійсненню ефективного правосуддя загалом.

У даному контексті варто звертати увагу на основні виклики, що постають перед юристом в його професійній діяльності через неузгодженість його віртуальної поведінки з нормами професійної етики. При цьому така актуалізація має відбуватися не лише на рівні репродуктивного засвоєння теоретичних знань, але й шляхом опрацювання дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо дотримання адвокатами норм адвокатської етики при використанні мережі Інтернет. Як приклад для розгляду можна подати Рішення Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури № Х-020/2021 від 01.10.2021 [3].

Загалом же, випускники спеціальності «Право» мають володіти наступними навичками медіаграмотності: оцінка професійних наслідків публічної демонстрації зв'язку з клієнтом; дотримання основ доброчесності, як академічної, так і антикорупційної; слідкування за проявами професійної репутації й не допущення аморальної поведінки (нецензурні коментарі, переказування не перевіреної інформації, тощо); відстеження налаштувань конфіденційності сторінки; подача правдивої та перевіреної інформації, адже інформація надана юристом сприймається людьми як частина консультації; дотримання правил чесної реклами й самореклами; уникнення світоглядних конфліктів через некоректні дописи; гармонічна демонстрація ідентичної поведінки в соцмережах і в реальному житті; захист конфіденційності інформації, отриманої від клієнта. Усі перераховані навички мають найперше

зберігати незалежність професії юриста у всіх її проявах, аналогічно тим, які діють в реальному житті.

Таким чином, вивчення юристами основ медіаграмотності, в умовах, коли соцмережі набувають все більшого значення в життя громадян, має стати складовою їх професійної підготовки та запорукою відповідального ставлення до обраної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Медіаспоживання українців: третій рік повномасштабної війни. ОПОРА. 2024. 10.07. URL: <https://www.oporaua.org/viyina/doslidzhennya-mediaspohivannya-ukrayinciv-tretyy-rik-povnomasshtabnoyi-viyni-25292> (дата звернення: 01.12.2024).

2. Принципи Міжнародної асоціації юристів (ІВА) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій від 24 травня 2014 р. URL: https://tomorrowlawyer.org/wp-content/uploads/2017/10/IBA-International-Principles-media_ukr.pdf (дата звернення: 01.12.2024).

3. Рішення Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури № Х-020/2021 від 01.10.2021. URL: <https://vkdkka.org/uzagalnennya-distsiplinarnoji-praktiki-kvalifikatsijno-distsiplinarnih-komisij-advokaturi-schodo-dotrimannya-advokatami-norm-advokatskoji-etiki-pri-vikoristanni-merezhi-internet/> (дата звернення: 01.12.2024).

Петрова Ганна Миколаївна,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат філософських наук

РОЛЬ МЕДІА, БЛОГЕРІВ ТА СОЦМЕРЕЖ У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Роль медіа, блогерів та соцмереж у формуванні інформаційного простору є ключовою у дослідженні інформаційної безпеки, особливо в умовах воєнного стану та повоєнного періоду, оскільки ця роль виявляє себе у впливі різних інформаційних акторів на суспільну свідомість, поширення правдивої та маніпулятивної інформації, а також у формуванні й застосуванні механізмів протидії дезінформації.

Прийнято вважати, що діяльність традиційних медіа (телебачення, радіо, преси) полягає в інформуванні населення про події в країні та світі, а також здійсненні аналітичної роботи (наданні експертних оцінок, коментарів). Невід'ємною рисою традиційних медіа є й консолідація суспільства в умовах кризи. Разом із тим в умовах воєнного часу наявне в країні інфополе продукує ряд значимих проблем: таких, що пов'язані із воєнним станом, а також тих, що є